

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100853

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-10-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковальчук Михайло Васильович

2. Mykhailo V. Kovalchuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4466-7531

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 052

Назва наукової спеціальності: Політологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Політологія

Дата захисту: 24-10-2023

Спеціальність за освітою: Філософія

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 35.051.116_ID 2215

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 11.01, 11.09

Тема дисертації:

1. Принципи формування предмета політології в її історії
2. Principles of formation of the subject of political science in its history

Реферат:

1. У дисертаційній роботі досліджено специфіку предмета політології крізь призму його мінливості та загальності, уточнено співвідношення понять «об'єкт» та «предмет» дослідження політичної науки. З'ясовано: специфіку впливу загальнонаукових принципів формування методологічного дискурсу науки у сфері політології на окреслення її предмета; аспект часово-просторової детермінованості знання про політику з точки зору його фізичного та соціального проявів; ідеологічну складову формування політологічного дискурсу крізь вплив політичної системи на формування предметного поля політології; вияв соціальної раціональності як визначальної складової концептуалізації предметного поля політичної науки. Продемонстровано дію часово-просторової й ідеологічної детермінант, а також принципу соціальної

раціональності на формування політологічного дискурсу в Україні. Це реалізовано виконанням головних завдань дисертаційної роботи: досліджено стан опрацьованості проблематики предмета політології; визначено рівень уніфікованості досліджень цієї теми; проаналізовано й систематизовано головні парадигми визначення предмета політології згідно з типом їх методологічних установок (включно з основними напрямками політологічних досліджень); охарактеризовано головні проблеми чіткого визначення предмета політології через його динамічну природу; обґрунтовано суть методологічної різниці між предметом та об'єктом політології; окреслення межі предметного поля політології й ситуації його зміни; виокремлено внутрішні та зовнішні закономірності процесу концептуалізації предмета політології, характеристику впливу міждисциплінарних принципів формування предметного поля науки на методологічний дискурс політології; проаналізовано процес трансформації українського політологічного дискурсу крізь призму зміни дії методологічних принципів формування предмета політології. Попри методологічну фундаментальність проблеми предмета політології, ця тема розглядалася лише в межах наукових статей. Тобто можна констатувати відсутність ґрунтовних досліджень з означеною тематики. Це дає змогу стверджувати про наявність так званих «білих плям» в українському науковому дискурсі політології в межах цієї проблематики, що зумовлює актуальність дослідження. Зокрема, недостатньо опрацьовано вплив соціокультурної реальності на пояснення предмета політичної науки. Однією з основних причин відсутності ґрунтовних досліджень цієї проблематики є її комплексність та методологічна складність, оскільки політологія це наука, об'єктом дослідження якої постає сфера життя суспільства, яка постійно змінюється й трансформується, знаходиться в безпосередній взаємодії з науковим середовищем та володіє потенціалом прямого впливу на нього. Внаслідок наявності великої кількості методологічних традицій до концептуалізації предмета політології, а також відсутності чіткої його дефініції, важливо зосередитись не лише на предметі політології, а й на принципах, які лежать в основі його формування. Такий підхід дає змогу використовувати динамічність і постійні уточнення предметного поля політології не лише для з'ясування проблематичності цієї теми, але й для з'ясування різних чинників його формування. Теоретичне й практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що ключові результати дослідження є уточнюючими удосконаленнями понятійно-категоріального апарату політичної науки. В межах методології політології результати дослідження можна застосовувати як схематичне зображення конструювання політологічного дискурсу. Виокремлюючи елементи прояву дії принципів формування предмета політології – передбачати структурні зміни його поля. У процесі здійснення наукового політологічного дискурсу можна виокремлювати переважаючу дію одного з методологічних принципів, характеризуючи стан політичної системи і рівень її впливу на наукове середовище в галузі політології. Результати дослідження ілюструють проблематичність й комплексність у процесі концептуалізації предмета політології, що нівелює можливість його чіткої дефініції. Внаслідок чого пропонується альтернативний розгляд питання формування предмета політології крізь призму дії методологічних принципів, закладених в алгоритмі його конструювання, і які є детермінантами рамок предметного поля політології.

2. The thesis examines the specifics of the subject of political science through the prism of its variability and generality, clarifies the correlation between the concepts of "object" and "subject" of political science research. The article reveals the specifics of the influence of general scientific principles on the formation of the methodological discourse of science in the field of political science; the aspect of temporal and spatial determinism of knowledge about politics in terms of its physical and social manifestations; the ideological component of the formation of political discourse through the influence of the political system on the formation of the subject field of political science; the manifestation of social rationality as a defining component of the conceptualization of the subject field of political science. It demonstrates the influence of temporal-spatial and ideological determinants, as well as the principle of social rationality on the formation of political discourse in Ukraine. This is realized by fulfilling the main tasks of the dissertation: studying the state of development of the subject of political science, determining the level of unification of research on this topic; analyzing and systematizing the main paradigms of defining the subject of political science in accordance with the type of their methodological settings, including the main areas of political science research; characterizing the main problems of a clear definition of the subject of political

science due to its dynamic nature; characterizing the methodological difference between the subject and object of political science. Despite the methodological fundamental nature of the issue of the subject of political science, this topic has been addressed only in scientific articles. And within the framework of dissertation research, it was only cursory and partial, which allows us to assert the existence of a "white spot" in the Ukrainian scientific discourse of political science on this topic. This is due to the insufficient study of the principles of formation of the subject of political science in different historical epochs within the Ukrainian political science discourse, from the point of view of the methodological level of research. In particular, there is a lack of methodological analysis of the influence of a certain socio-cultural reality on the establishment of the subject of political science. Nevertheless, it should also be noted that today's political discourse lacks a clear and unambiguous understanding of the subject of political science, which is the reason for manipulative processes in constructing of the political outlook of an individual. One of the main reasons for the lack of thorough research on this issue is its complexity and methodological difficulty, since political science is a science whose object of study is a sphere of society that is constantly changing and transforming, and which is in direct interaction with the scientific environment and has the potential to directly influence it. Due to the existence of a significant number of methodological approaches to the formation of the subject of political science, as well as the lack of a clear definition of it, it is rational to focus not only on the subject of political science, but also on the principles underlying its formation. Such an approach allows us to use the dynamism and constant refinement of the subject field of political science not only as a problematic issue, but also as evidence of changes in the relationship, effect and direct influence of the principles of its formation. The theoretical and practical significance of the findings is that the key results of the study are clarifying improvements to the conceptual and categorical tools of political science. Within the methodology of political science, the results of the study can be used as a schematic representation of the construction of political discourse. By highlighting the elements of the principles of formation of the subject of political science, it is possible to predict structural changes in its field. In the process of scientific political science discourse, it is possible to identify the predominant effect of one of the methodological principles, characterizing the state of the political system and the level of its influence on the scientific environment in the field of political science. The results of the study illustrate the problematic and complexity in the process of conceptualizing the subject of political science, which makes it impossible to define it clearly. As a result, an alternative consideration of the issue of the formation of the subject of political science through the prism of the methodological principles inherent in the algorithm of its construction, which are the determinants of the framework of the subject field of political science, is proposed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Ковальчук М. Комунікативна відкритість, як складник предметного поля політології. Вісник Львівського Університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2020. № 28. С. 153–160.
- 2. Ковальчук М. Методологія політичної науки крізь призму методології суспільних наук Карла Поппера. Регіональні студії. 2020. № 20. С. 162–167.
- 3. Ковальчук М. Політика як мистецтво управління людьми у філософсько-політичних концепціях Платона й Арістотеля. Вісник Львівського Університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2019. № 22. С. 150–155.

- 4. Kovalchuk M., Shypunov H. Dialogic Basis of the Categories of “Openness” and “Tolerance” to the “Other” in Modern Political Discourse – Martin Buber and Gabriel Marcel. *Studia Warمیskie*, 58, 87–99. 2021. No. 58. P. 87–99.
- 5. Ковальчук М. Відкритість як складова політичного буття людини: комунікативний і діалогічний аспекти. Людина і суспільство: філософські, психологічні та політологічні виміри. : колект. монографія. Львів, 2022. Т. 3 : Антропологічні, суспільно-політичні та інституційні виміри розвитку демократії в Україні. С. 183–210.
- 6. Ковальчук, М., (2019). Політика як мистецтво у філософських концепціях Платона та Арістотеля. У: Тези звітної наукової конференції філософського факультету, 7 лютого 2019, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 128–130.
- 7. Ковальчук, М., (2020). Предмет політичних вчень епохи Середньовіччя. У: Тези звітної наукової конференції філософського факультету, 6 лютого 2020, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 81–83.
- 8. Ковальчук, М., (2021a). Біологічні засади політики в концепції політичного розвитку Ф.Фукуями. У: «VII методологічні читання – сучасна політична наука: нові виклики та контексти (пам'яті професора Валерія Миколайовича Денисенка)», 11 грудня 2020, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 193–195.
- 9. Ковальчук, М., (2021b). Семіотична природа політологічного знання. У: «VIII Методологічні читання – Розвиток політичної науки в Україні: сучасні методологічні тренди та практичні виміри (пам'яті професора Валерія Миколайовича Денисенка)», 10 грудня 2021, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 181–183.
- 10. Ковальчук, М., (2022). Раціональна прийнятність, як детермінанта предметного поля політології. У: Тези звітної наукової конференції філософського факультету, 9 лютого 2022, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 94–96.
- 11. Ковальчук, М., (2023). Співвідношення кайроса та хроноса крізь призму історичності політичного знання. У: Тези звітної наукової конференції філософського факультету, 10 лютого 2023, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 125–127.
- 12. Ковальчук, М. В., (2021). Семіотика як методологія політичної науки. У: Тези звітної наукової конференції філософського факультету, 10 лютого 2021, Львів, Україна. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. с. 105–107.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: № 0120U101772

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шипунов Геннадій Володимирович

2. Hennadii V. Shypunov

Кваліфікація: д. політ. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2961-3516

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: ABG-1041-2021;

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=hrgccPQAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бабкіна Ольга Володимирівна

2. Olha V. Babkina

Кваліфікація: д. політ. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3594-3298

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=k5kavvoAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, буд. 9, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кукарцев Олег Вікторович

2. Oleh V. Kukartsev

Кваліфікація: к. політ. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0006-9186-4729

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: V-5119-2017;

<https://scholar.google.com/citations?hl=en&authuser=1&user=uESVR8MAAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гарбадин Андрій Стефанович

2. Andrii S. Harbadyn

Кваліфікація: к. політ. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2784-8031

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=lqogGJEAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Угрин Леся Ярославівна

2. Lesya Y. Uhryn

Кваліфікація: к.політ.н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8467-2151

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=5I-U2sMAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Вдовичин Ігор Ярославович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Вдовичин Ігор Ярославович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна